

УКРАЇНСЬКЕ ХАРАКТЕРНИЦТВО ЯК ЕЗОТЕРИЧНА СИСТЕМА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

В статті піднімається низка проблем, пов'язаних з самореалізацією особистості, наявність котрої служить підґрунтям для розвитку будь-якої нації. Для відродження і розвитку української національної системи самореалізації особистості автор пропонує звернутися до такого феномену, як козацтво, в той же час вказуючи, що в середині нього завжди спостерігалися ідеологічні протиріччя між звичайним православним козацтвом і так званими характеристиками, що сповідували езотеричну доктрину військової магії, що мала свої витоки в язичницькій релігії. Вказуючи на негативну роль, яку зіграло деовір'я на теренах нашої країни, робиться висновок, що подолати цю проблему можна лише через розкриття езотеричного потенціалу як язичництва, так і християнства.

Ключові слова: військова магія, дарма, козацтво, самореалізація, езотерика, характеристики.

Відомо, що інтерес до особистості людини, особливо до розвитку її індивідуальних здібностей, значно загострюється в кризові або переломні моменти історії, а саме такий момент і переживає зараз Україна, як зрештою й інші країни пострадянського простору. Логіка поступу людства усе більш підводить до думки, що без особистого удосконалення, розвитку своїх резервних здібностей, людина ризикує просто виродитися як вид, перетворитися в досить жалюгідний придаток техніки. Парадоксальність ситуації полягає в тому, що техніка увесь час удосконалюється (наприклад, той же комп'ютер, що ще двадцять років тому здавався вершиною технічної думки, сьогодні вже може викликати лише поблажливу посмішку), що ж стосується вдосконалення людини, то тут ситуація повторюється фактично майже з точністю до навпаки. Багато українських політиків зараз беруть Захід за зразок, з усіма його цінностями і традиціями. Звичайно, Україна – це європейська держава і ми, українці, повинні бути відповідати тим цінностям і стандартам, яких досягли народи європейських країн. В той же час, треба зважати на те, що саме в країнах з високим технічним потенціалом часто спостерігається заниженість особистісного розвитку людини. Так, популярний російський сатирик М. Задорнов не раз показував, із властивим йому іскрометним гумором, обмеженість американської культури мислення та переваги слов'янської кмітливості.

В країнах Сходу накопичений тисячолітній досвід існування релігійно-філософських систем, які ставлять за мету вирішення проблеми самореалізації особистості в фізичному, моральному та духовному планах. Іншими словами, якщо Захід традиційно йшов шляхом максимального пристосування природи до потреб людства, то Схід – максимального пристосування людини до природи. Реалії сьогодення показують, що ті країни, де є розвинутими системи самореалізації особистості – Китай, Японія, Індія, – більш ефективно вирішують і свої економічні проблеми. Тому немає нічого дивного, що в країнах Заходу, особливо з другої половини

XX століття, починають захоплюватися східними релігійними системами, або ж просто – медитативними практиками цих систем.

В той же час, можна зазначити, що майже три тисячі років тому в Індії було розроблене поняття дгарми. Вважалося, що кожний народ, кожна варна, кожна людина мають свою дгарму – свій шлях, яким вони мають йти. Якщо ж дгарма не виконується або підміняється чужою, то порушується космічна гармонія. Наш вітчизняний філософ Григорій Сковорода розробив концепцію сородної праці, яка, на наш погляд, є цілком співзвучною з даною індійською концепцією. Виходячи з цього, ми не повинні сліпо копіювати чийсь шлях розвитку, навіть якщо він здається нам вельми привабливим, а маємо знайти свій, рідний і неповторний, що відповідає глибинним засадам менталітету українського народу – антеїзму, філософії серця, загостреному інтуїтивно-образному осягненню світу.

Проблема і навіть трагедія нашого народу, на погляд автора, полягає у відсутності національної системи самореалізації особистості, яка б, спираючись на тисячолітній досвід національної традиції, викладала б мудрість віків і мистецтво побудови гармонійних суб'єктно-об'єктних відносин. Такий недолік, без сумніву, гальмує розвиток нашої країни в усіх його напрямках, оскільки історія діє через конкретний морально-духовний зріз окремої особистості і від "якості" нашої свідомості залежить рівень культури нашого життя.

Процеси демократизації в нашій країні, що почалися чверть століття тому, дозволили по новому поглянути на проблеми історії та культури українського народу, де важливе місце завжди займало існування такого феномену, як козацтво. В той же час, можна зазначити, що козацтво, на жаль, ніколи не являлося монолітним утворенням, в середині нього завжди спостерігалися ідеологічні протиріччя між звичайним православним козацтвом і так званими характерниками, що сповідували езотеричну доктрину військової магії, яка мала свої витoki в язичницькій релігії. За часи незалежності України почали з'являтися статті і монографії, де висвітлюється феномен козаків-характерників. До таких авторів-дослідників можна віднести: Є. Луціва, Т. Коляндрука, В. Пилата, В. Чумаченка та ін. В той же час, дане явище все ще містить немало таємниць і ставить перед сучасниками немало проблем. Автор статті ставить за мету розглянути феномен характерництва в аспекті самореалізації особистості.

Один з дослідників характерництва, Василь Чумаченко, в своїй статті: "Характерницькі езотеричні практики" вказує, що "кіри (характерники – В. М.) виступали як вчителі з військової справи, уникаючи якихось значних посад, займаючи на щаблях військових звань місця не вище сотника [1]. З цим важко погодитися, оскільки майже всі козацькі гетьмани, кошові отамани і знамениті полковники були "характерниками" (серед них – Дмитро Байда-Вишневецький, Іван Підкова, Самійло Кішка, Северин Наливайко, Петро Сагайдачний, Максим Кривоніс, Дмитро Нечай і найбільший характерник із них – Іван Сірко). Так, за час свого отаманування з 1659 по 1680 роки Сірко брав участь у 55 битвах і скрізь виходив переможцем, не рахуючи безлічі дрібних сутичок з ворогами, не занесених до літописів і виграних ним.

Дмитро Яворницький в 1892 році у своїй "Історії запорізьких козаків" описував характерників як таких козаків, "котрих ні вода, ні шабля, ні звичайна куля, крім срібної, не брали. Такі "характерники" могли відмикати замки без ключів, плавати човном по підлозі, як по морських хвилях, переправлятися через ріки на повстині чи рогожі, брати голими руками розпечені ядра, бачити на кілька верстов навколо себе за допомогою особливих "верцадел", жити на дні ріки, залазити й вилазити з міцно зав'язаних чи навіть зашитих мішків, "перекидатися" на котів, перетворювати людей на кущі, вершників на птахів, залазити у звичайне відро й пливти в ньому під водою сотні і тисячі верстов [2]. В тій же роботі Д. Яворницький вказував, що на Січі "був такий силач, що одним подихом міг убити людину" [3].

Офіційна православна церква, зазвичай, негативно ставилася до характерників, звинувачуючи останніх у чаклунстві. Доказом того, що багато хто з характерників не був християнином, було те, що "їх ніколи не ховали попи, а ховали їх запорожці по-своєму". Навіть декотрим, як розповідають легенди, забивали в груди кілок, щоб вони по смерті не вставали, а тоді заспали землею. Однак найпоширенішим похованням характерників було поховання лицем донизу.

Оскільки християнство, що прийшло на Київську Русь, боролось з усіма проявами язичницької культури (хоча до кінця їх так і не змогло викоринити), прослідкувати зародження характерництва досить важко. Одна з легенд, яку, до речі, наводить В. Чумаченко, якого ми вже цитували, вказує, що ще за часів князя Ігоря жив знаменитий майстер володіння мечем на прізвище Дубежич. Він здійснив подорож до східних країн і, повернувшись назад до Київської Русі, приніс мистецтво володіння зброєю у змінених станах свідомості, коли людське ество набуває зовсім іншої якості і проявляє здібності, що з погляду звичайної людини, стають неймовірними.

Повернувшись додому з тієї багаторічної мандрівки, Дубежич передав те Знання своїм синам Лано і Корі, з яких і пішло, мовляв, проростає те характерницьке сім'я в Ігоровому війську [4].

Недоліком подібного підходу до вивчення характерництва, який бере за основу дану легенду, є те, що тут утверджується думка, що знання військової майстерності прийшли до нас зі Сходу. В той же час, як відомо, монастир Шаолінь в Китаї заснував легендарний індійський монах Бодхидгарма. Таким же відомим фактом є те, що індійську цивілізацію створили арійські племена. Тому більш продуктивним здається підхід Тараса Коляндрука, який в своїй монографії "Загадки козацьких характерників" наводить слова одного з дослідників бойових мистецтв Д. Гілбі, який вказує, що майстри китайських бойових мистецтв можуть підміюватися над каратистами Окінави, Кореї і Японії, але всі вони переповнені поваги до традиційного індійського кулачного бою, оскільки знаменита шаолінська школа походить саме від нього. Тому, Т. Коляндрук вказує на те, що індійські види боротьби – каларіпаята та ваджрамушті не заслужено забуті, і що можна провести відповідні паралелі між боротьбою індійських кшатріїв та військовою підготовкою українських козаків [5].

Таким чином, якщо прийняти тезу, що ми, українці, являємось нащадками тих арійських племен, які в свій час вторглися в Індію і створили там визначну цивілізацію, в котрій домінуючу роль відіграла ведична релігія (ведична – від "відати", "знати"), то ми маємо мало досліджуванний пласт історії і культури нашого народу. Введення ж християнства на Київську Русь породило проблему феномену двовір'я. І ці протиріччя в нашій свідомості, без сумніву, породжували протиріччя та негаразди в реальному житті нашого народу.

Культура праукраїнців як і в більшості прадавніх народів була землеробською, тому визначалася природно-космічними циклами. Нічого дивного немає в тому, що наші предки, які цілковито залежали від природи, намагалися встановити з останньою максимально гармонійні стосунки, розвиваючи тим самим свою екологічну свідомість. Досліджуючи календар наших пращурів, можна зрозуміти їх світоглядні засади, філософію життя, яка реалізувалася через систему свят, обрядів, звичаїв.

Введення ж християнства в Київській Русі князем Володимиром привело до руйнування або спотворення прадавнього календаря. До речі, цікавим є той факт, що космічно-природні уявлення праукраїнців цілком узгоджувалися з концепцією з концепцією про визначальну дію стихій (вогню, землі, металу, води, дерева), яку зустрічаємо в давньоіндійській, давньокитайській, давньогрецькій філософії. Ця концепція, до речі, зараз реалізується в гомеопатії, рефлексотерапії, астрології та ін.

Землеробські та світоглядні язичницькі свята, які сакралізували життя наших предків, вносячи в нього вищий сенс єдності з вищими природними силами, були замінені на християнські, які переважно визначалися вшануванням різноманітних мучеників і мучениць, котрі, як правило, нічого спільного з українським народом не мали. Це вело до відчуження нашого народу від природи, породження внутрішніх і зовнішніх протиріч, втрати відчуття сенсу буття, а головне – своєї власної автентичності.

Звичайно, автор далекий від думки, що введення християнства на Київську Русь являється, свого роду, помилкою історії і, що християнство взагалі не спроможне вказати сенсоважливі орієнтири для нашого народу. Зародившись майже дві тисячі років тому, християнство на той час мало фактично універсальну систему виховання і вдосконалення особистості, виступаючи з ідеєю "обоження", тобто перетворення людини звичайної в людину богоподібну. Але, ставши офіційною римською релігією, християнство підпало в залежність від світської влади, причому особливо це проявилось в східній частині Римської імперії, тобто там, де в свій час особливого розвитку отримали саме містико-філософські засади християнства.

Ще більш значних втрат християнство зазнало при запровадженні його на Київській Русі, оскільки воно вводилося насильницькими методами, на недостатньо підготовлений ґрунт, руйнуючи тисячолітні язичницькі традиції наших предків, які вже мали досить високий культурний рівень.

Як вказує сучасний засновник в Україні бойового гопака В. Пилат: "Після хрещення Русі, переслідувані князями та греками волхви, жерці і

воїни-охоронці храмів об'єднувалися у таємні громади і у віддалених від великих міст місцях почали створювати Січі. На островах Дніпра, бережжях Бугу і Дністра, в Карпатах і багаточисельних лісах України (Русі) волхви заснували школи бойового гартування і вишколу, в яких шлях воїна до вершин досконалості опирався на рідну віру, одвічні звичаї та обряди" [6]. Таким чином, створюючи свою систему бойового вишколу, козаки-характерники були продовжувачами справи волхвів. Це відображується в сучасному бойовому гопаку, де існує 7 ступенів бойової майстерності (три учнівські – Жовтяк, Сокіл, Яструб, одна проміжна – Джура, і три майстерні – Козак, Характерник і Волхв).

Характерники в Запорозькому війську мали свій курінь та свій прапор. У близькому колі кошового отамана завжди знаходилося два-три характерники для вирішення проблем в будь-якій екстремальній ситуації. Підготовка майбутнього козака-характерника велась буквально з пелюшок і в результаті багаторічного тренування на фізичному, морально-етичному і духовному планах виховувався воїн, який володів дивовижними здібностями.

Таким чином, можна зазначити, що прийнявши за тезу необхідність формування національної системи самореалізації особистості, необхідно піти в глибокі віки, досліджувати системи розвитку здібностей, якими володіли наші предки на протязі тисяч років нашої історії.

Певну цікавість в цьому аспекті являє собою й так званий **Центр характерництва**, який було відкрито в травні 2004 року під Києвом. Засновником Центру є В. І. Холошня, предки котрого були козаками, колишній чорнобилець, котрий декілька разів знаходився в стані клінічної смерті, після чого у нього відкрилися здібності, які зараз прийнято називати паранормальними. Відчувши, що його обов'язок тепер – допомагати людям, і що це він може робити дуже успішно – двадцять років тому В. І. Холошня організував семінар розвитку здібностей людини, який складається з п'яти рівнів, котрий потім і був перейменований в Центр характерництва. На відкритті Центру були присутні представники генералітету українського козацтва на чолі з гетьманом А. Поповичем, котрі пройшли перший рівень семінару. Самому В. І. Холошні командуванням козацтва, враховуючи його заслуги, було присвоєно звання генерала козачих військ.

На цих семінарах люди за лічені дні домагаються таких результатів, яких досягають йоги, факіри, тибетські ламы за багато років наполегливої роботи над собою. Іншими словами, уже на першому рівні семінару його учасники суттєво зміцнюють своє здоров'я, купаються в ополонці, стрибають на бите скло, ходять по розпеченому вугіллю, лежать на дошках, уतिकаних цвяхами, в семінарстві без усякої для них шкоди кидують гостро відточені ножі тощо. Автору статті пощастило побувати на двох рівнях даного семінару, що отримало своє висвітлення в інтерв'ю, яке було опубліковане в "Киевских ведомостях" [7] та більш розгорнутій статті в Інформаційному віснику [8], а також знайшло своє відображення в посібнику "Релігієзнавство" [9].

В певній мірі цю систему можна назвати "українською йогою", але потрібно зазначити, що В. І. Холошня не полюбить цього слова, вважаючи, що йога – це індійська система самовдосконалення, у нас же інша культура, клімат, їжа тощо, тому тут вона ефективно застосовуватися не може. Засновник Центру також негативно відноситься до екстрасенсорики, різним видам чаклунства, гіпнозу, вважаючи, що подібні захоплення приводять до негативних наслідків. Свою систему він називає "біоенергоінформотерапія", використовуючи термін, винайдений академіком А. А. Адаменко, трактуючи його в такий спосіб: "біо" – це життя, "енергія" – рушійна сила, "інформація" – безпосереднє отримання інформації з інформаційного поля Всесвіту. В. І. Холошня упевнений, що якщо ми правильно настроїмо свою життєву силу, як це робили козаки-характерники, на Інформаційне Поле Всесвіту, то повинні відбутися процеси відновлення всього організму, людина може цілком відновитися, оздоровитися, пробудити в собі приховані можливості, про які й не підозрювала – це і є "терапія". До речі, 23 травня 2012 року Володимиру Івановичу було присвоєно ступінь Професора з інформаціології Міжнародного Університету Фундаментальних Наук, що входить в Оксфордську Освітню Мережу.

У своїх лекціях В. Холошня прагне спертися на давньоруські святині і традиції, показати велич і глибину коренів праслов'янського народу, древніх аріїв або оріїв, переконати слухачів, що без знання власної історії, релігії, культури ми не зможемо побудувати високорозвинене суспільство.

На відміну від А. Кашпировського або А. Чумака, які своїми сеансами по телебаченню намагалися ошчасливити все людство, В. Холошня йде іншим шляхом, він виступає в ролі провідника, намагається допомогти людям знайти свій шлях, що веде до досконалості.

До відкриття Центру в Києві заняття проводилися в різних місцях: в Новій Каховці, Донецьку, під Мелітополем, поблизу Кам'яної Могили. Остання тут шанується особливо, як всесвітньо-історичний пам'ятник початку земної цивілізації, як велична святиня наших пращурів. Не зайвим буде зазначити, що у своєму прагненні орієнтуватися на древні традиції, на семінарах, що проводить засновник Центру характерництва, формуються не націоналістичні, а національні прагнення. Під час занять в шахтарській столиці – Донецьку, де традиційною завжди була російська мова і не всі жителі за роки незалежності України перейшли на українську, лекції читалися російською, а в перервах спілкування йшло як на російській, так і на українській мовах.

Заняття у семінаристів складаються з фізичних вправ, медитації, афірмацій на повне оздоровлення, розкриття своїх здібностей та пробудження любові до свого оточуючого. Семінаристи освоюють роботу з п'ятьма природними стихіями: водою, повітрям, землею, деревом і вогнем. В. Холошня вважає, що ми багато втратили, забувши релігію, культурні традиції, звичаї своїх предків. В той же час, на відміну від деяких сучасних рідновірів, він не вважає, що християнство є свого роду нега-

тивним явищем, а вказує на те, що кращі християнські засади вже були розвинуті в езотеричній частині праслов'янських вірувань, тому християнство не принесло фактично нічого нового. Сповідування ж концепції карми і перевтілення, яка була і є характерною для різних містичних систем, дозволяє розглядати людину, перш за все, як духовну істоту, яка в силу певних причин може отримати тіло мусульманина, християнина, іудея чи представника іншої релігії. Тому проблема полягає не в тому, щоб замкнутися в межах своєї релігійно-культурної традиції, а, спираючись на стародавні корені своєї нації, бачити те спільне, що об'єднує всі релігії, тобто їхній езотеричний потенціал.

І хоча семінар, який веде В. Холошня, було перейменовано з "Центра характерництва" на більш демократичну назву – "Людина та її можливість", він пробудив неабиякий інтерес до пошуку глибинних засад самореалізації особистості в аспекті дослідження козацьких традицій.

Висновки:

1. Україна, якщо вона претендує на роль самостійної цивілізованої держави, повинна знайти свій шлях розвитку.

2. Велику роль в цьому процесі може і повинно зіграти створення концепції національної самореалізації особистості.

3. В свій час автор статті видав монографію під назвою: "Самореалізація особистості: досвід індуїзму та християнства" [10], де намагався довести, що по-перше: кожна релігія по суті справи, являє собою систему самореалізації особистості, оскільки завжди надавала певний ідеал особистості та вказувала шляхи його досягнення, а по-друге: християнство в своїх езотеричних витоках стоїть набагато ближче до індуїзму, ніж християнство офіційне. Оскільки ж сучасні українці являються нащадками тих арійських племен, які в свій час вторглися в Індію і створили там видатну цивілізацію, то, досліджуючи язичництво і християнство у всій глибині і повноті, можна сформулювати національну систему самореалізації особистості, вкрай необхідну для розвитку нашої країни.

4. Українське характерництво, як езотерична система підготовки козаків-воїнів, спиралося на глибинні засади народної культури, тому може зіграти позитивну роль у відродженні національних традицій нашого народу.

1. *Чумаченко Василь*. Характерницькі езотеричні практики [Електронний ресурс] / В. Чумаченко. – Режим доступу : <http://www.ukrainaforever.narod.ru/kozaktop/xarakternapraktyka.html>.
2. *Яворницький Д. І.* Історія запорізьких козаків / Д. І. Яворницький. – Л.: Світ, 1990. – Т. 1. – С. 174. 3. Там само. 4. *Чумаченко Василь*. Зазн. пр. 5. *Каляндрук Т.* Загадки козацьких характерників / Т. Каляндрук. – Л.: ЛА "Піраміда", 2007. – С. 12. 6. *Пилат В.* Бойовий Гопак / В. Пилат. – Л.: Галицька видавнича спілка, 1999. – С. 68. 7. *Симкович В.* Філософ на углях. Йогом можно стать всего за девять дней // Киев. ведомости. – 2004. – 17 янв. – С. 11. 8. *Матвеев В. О.* "Цього не може бути!? Але це є насправді": спогад про семінар "Можливості людини" В. І. Холошні // Інформаційний бюлетень. Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2005. – 21 лип. (№ 28). – С. 7–8. 9. *Матвеев В. О.* Релігієзнавство : навч. посіб. / В. О. Матвеев. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2006. – С. 169–173. 10. *Матвеев В. О.* Самореалізація особистості: досвід індуїзму та християнства / В. О. Матвеев. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2010. – 339 с.

Надійшла до редколегії 15.04.13

В. А. Матвеев

**УКРАИНСКОЕ ХАРАКТЕРНИЧЕСТВО
КАК ЭЗОТЕРИЧЕСКАЯ СИСТЕМА САМОРЕАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ**

В статье поднимается ряд проблем, связанных с самореализацией личности – необходимой базой для развития любой нации. Для возрождения и развития украинской национальной системы самореализации личности автор обращается к феномену казачества, в тот же время указывая, что внутри его всегда наблюдались идеологические противоречия между обычным православным казачеством и так называемыми характерниками, которые исповедовали эзотерическую доктрину военной магии, имеющей свои истоки в языческой религии. Анализируя отрицательную роль двоеверия, автор делает вывод, что преодолеть эту проблему можно лишь через раскрытие эзотерического потенциала, как язычества, так и христианства.

Ключевые слова: военная магия, дхарма, казачество, самореализация, характерники, эзотерика.

V. Matveev

**UKRAINIAN KHARAKTERNYKY
AS AN ESOTERIC SYSTEM OF REALIZATION OF PERSONALITY**

The article raises a number of problems associated with self-realization of personality- the necessary basis for the development of any nation. For revival and development of Ukrainian national system of self-realization, the author turns to the phenomenon of the of the Cossacks at the same time pointing out that inside it always observed ideological differences between normal Orthodox Cossacks and with so-called Characterniki who professed esoteric doctrine of military magic, which has its origins in pagan religion. Analyzing the negative role of dual faith the author concludes that that this problem can be overcome only through the disclosure of esoteric potential of Paganism and Christianity.

Keywords: military magic, dharma, the Cossacks, self-realization, Esoterics, Kharakternyky.